

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับขยะ
 - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

พีริสทรีท์ คำนวนศิลปี (2543 : 1) กล่าวว่า นับตั้งแต่มนุษย์ได้มีการรวมตัวกันเป็นสังคม เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมหนึ่ง มนุษย์ได้พยายามคิดค้นหาแนวทางที่จะทำให้กิจกรรมกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบนั้น บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารจัดการที่จะให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อัน ได้แก่ คน วัสดุ และเวลาให้น้อยที่สุด การแบ่งงานกันทำตามความถนัด นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารจัดการให้เกิดผลผลิต หรือผลงานสูงสุดโดยใช้คนน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น และมีการใช้วัตถุดิบให้น้อยที่สุด การบริหารจัดการจึงเป็นเทคโนโลยีทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้นมาและเป็นเทคโนโลยีที่ผ่านการทดลองและมีวิวัฒนาการอันยาวนาน

สังคมมนุษย์ในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าสังคมดั้งเดิม ซึ่งเป็นสังคมที่มนุษย์เพิ่งเริ่มรู้จักการอยู่ร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกัน การบริหารจัดการใน ยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมเปิดมากขึ้น มีการแพร่กระจาย

และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารกันได้อย่างรวดเร็ว มีความโปร่งใส พร้อมทั้งจะรับการตรวจสอบและประเมินถึงความสำเร็จของกิจกรรมหรืองานที่สมาชิกหรือผู้ที่ได้รับการมอบหมายให้ทำมากขึ้น การบริหารจัดการแบบดั้งเดิมที่ไม่ยืดหยุ่นและยึดมั่นอยู่กับรูปแบบใดแบบหนึ่ง โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม ถ้าพึ่งเพียงรูปแบบใดแบบหนึ่งอาจจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพของงานเหมือนในสังคมดั้งเดิมอีกต่อไป การบริหารจัดการแนวใหม่จึงจำเป็นจะต้องเกิดขึ้น หรือพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่นับวันจะซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและมีขนาดใหญ่โตมากขึ้น การบริหารจัดการแบบก้าวหน้าจึงได้ถูกพัฒนาขึ้น ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและลักษณะของสังคมในปัจจุบัน

1.1.1 ความหมายของการจัดการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2541 : 24) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า การจัดการ หมายถึง การกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน (ที่เรียกว่า ผู้บริหาร) ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำและ ไม่อาจประสบความสำเร็จจากการแยกกันทำให้สามารถบรรลุสำเร็จได้ด้วยดี

สุรินทร์ ม่วงทอง (2538 : 5) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า การจัดการ หมายถึง การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร นั้นเอง

ไพศาล มะระพะฤกษ์วรรณ (2539 : 5) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า การจัดการ หมายถึง วิธีปฏิบัติเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย โดยทั่วไปการจัดการคือการจัดการพัฒนาและประยุกต์ใช้ซึ่งทรัพยากรต่าง ๆ และทรัพยากรที่สำคัญสิ่งหนึ่งก็คือ พนักงาน ผู้จัดการต้องฝึกใช้ความพยายามในการวางแผนบัญชางานและควบคุมงานของพนักงานและนี่ก็คือ ข้อแตกต่างระหว่างผู้จัดการและพนักงาน

ลีลา สีนานุเคราะห์ (2530 : 24) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า การจัดการ หมายถึง วิธีการขั้นตอนหรือรูปแบบในการปฏิบัติงานของผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารทุกระดับ ทุกสาขาและทุกประเภทกิจกรรม หรือองค์การในการจัดหรือบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ (Input) ให้มีผลออกมา (Output) มีคุณภาพและคุ้มค่าสูงอย่างรวดเร็ว ถูกต้องและประหยัด โดยวิธีการอันเป็นระบบและมีประสิทธิภาพอยู่ในปัจจุบันนี้นั้นประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การจัดระบบและรูปองค์การ (Organizing)

- 3) การจัดกำลังคน (Staffing)
- 4) การสั่งหรือดำเนินการ (Directing)
- 5) การควบคุม (Controlling)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2539 : 1) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการออกแบบ และรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะทำงานร่วมกัน ในกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือหมายถึง กระบวนการเพื่อให้ บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยใช้การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) มนุษย์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

สมคิด บางโม (2539 : 2) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า การจัดการ หมายถึง การจัดการนั้นไม่ใช่เป็นการทำงานเพื่อให้งานเสร็จสิ้นไปแต่เพียงอย่างเดียวในภาวะปัจจุบันซึ่งวิทยา การก้าวหน้า ประชากรเพิ่มขึ้น การแข่งขันทางธุรกิจมีมากขึ้นเรื่อยๆ การจัดการจึงจำเป็นต้องใช้ หลักวิชาการมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานย่อมจะเกิดคุณค่าหลายประการดังนี้

- 1) คุณค่าในด้านการประหยัด หมายถึง จะทำให้การใช้จ่ายเงินทุนเกิดประโยชน์ สูงสุด ได้กำไรหรือผลตอบแทนสูงสุด ประหยัดทั้ง คน เงิน วัสดุ สิ่งของและเวลา
- 2) คุณค่าในด้านประสิทธิผล การทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือที่คาดหวังไว้ เรียกว่า การจัดการงานนั้นมีประสิทธิผล (Effectiveness) แต่ผลสำเร็จของงาน ดังกล่าวนี้อาจไม่ประหยัดหรือไม่มีประสิทธิภาพได้ หากไม่ใช้หลักวิชาเข้าช่วยในการจัดการ
- 3) คุณค่าในด้านประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานได้สำเร็จไปตามเป้าหมาย ที่วางไว้และให้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด นักวิชาการบางท่านได้ให้ข้อคิดว่า งานที่สำเร็จ และถือว่ามีประสิทธิภาพนั้น จะต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในผลงานที่ออกมาของบุคคล ที่เกี่ยวข้องด้วย
- 4) คุณค่าในด้านความเป็นธรรม การจัดการงานหากปฏิบัติตามความพอใจของ ผู้จัดการ โดยมีได้ยึดหลักเกณฑ์และทฤษฎีต่างๆ เป็นหลัก ย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น โดย มิได้ตั้งใจทำให้ขวัญในการทำงานของคนในหน่วยงานไม่ดี ซึ่งจะส่งผลไปถึง คุณภาพของงานที่ ปฏิบัติด้วย
- 5) คุณค่าในเกียรติยศชื่อเสียง ผู้จัดการที่ดีมีประสิทธิภาพในทุกสาขางานและ ในทุกระดับย่อมจะเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ตรงข้ามกับผู้จัดการที่บริหารงานตามใจ

ปราศจากหลักเกณฑ์ เล่นพรรคเล่นพวก การศึกษาวิชาการบริหารจะช่วยให้มีความเข้าใจลึกซึ้งขึ้น มองเห็นช่องทางที่จะบริหารงานให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.1.2 หลักการจัดการ (Principles of Management)

จากการศึกษาถึงเรื่องการพัฒนาแนวความคิดทางการจัดการ จะเห็นได้ว่างาน การบริหารมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นแล้วแต่ประเภทและขนาดขององค์การธุรกิจ งานของ ผู้บริหารนั้น ได้แก่ การสร้างสิ่งแวดล้อมภายในองค์การ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้งาน ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์นั้นด้วย ในการบริหารหรือการจัดการจะต้องถือหลักประหยัด ประสิทธิภาพและผลตอบแทนอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรอันสูงสุดมาสู่องค์การ ดังนั้นหลักของการจัดการที่เป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้องค์การนั้นบรรลุเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้คือ

1) หลักการกำหนดนโยบาย (The Principle of Policy Making) นโยบายเป็นสิ่งสำคัญ ในการบริหารงานมาก เพราะนโยบายหมายถึงแนวทางปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ นโยบายอาจ เปลี่ยนแปลงได้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และสภาวะแวดล้อม

2) หลักการแก้ไขและปรับปรุง (The Principle of Improvement and Adjustment) การแก้ไขและปรับปรุงเป็นหลักเบื้องต้น ที่จะต้องนำมาใช้ในการบริหารเพื่อหาหนทางที่ดีที่สุด สำหรับงานนั้น ๆ

3) หลักของความสมดุล (The Principle of Balance) ในการบริหารจะต้องคำนึงถึง ทางสายกลางไม่เข้มงวดจนเกินไป ขณะเดียวกันก็ไม่ควรจะหย่อนยานมากเกินไป ควรปฏิบัติ พอดี ๆ

4) หลักความสัมพันธ์ของงานและการทำงานให้สำเร็จ (The Principle of Relationship of Task and Accomplishment) การทำงานให้สำเร็จ จะต้องคำนึงภาวะความเหมาะสมของร่างกาย และสติปัญญาตลอดจนความถนัดและความชำนาญในงานนั้น ๆ นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงวิธีการ ทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการให้คำแนะนำอย่างเพียงพอ

5) หลักของการทำงานที่มีประสิทธิผลของแต่ละคน (The Principle of Individual Effectiveness) ประสิทธิภาพของแต่ละคนจะมีได้นั้น จะต้องมีการอบรม และมีการปรับปรุงงาน เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างยิ่ง

6) หลักการทำให้ง่าย (The Principle of Simplicity) การทำให้ง่ายเป็นเทคนิค การบริหารงานที่มีความจำเป็นสำหรับทุก ๆ องค์การ ที่สำคัญก็คือ ต้องมีการปรับปรุง

การปฏิบัติงานอยู่เสมอ การปรับปรุงจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ 1) หน่วยปฏิบัติงาน (Work Unit) 2) การปฏิบัติงาน (Operation) 3) ขบวนการปฏิบัติ (Process) 4) แนวปฏิบัติ (Procedure) 5) ระบบ (System)

7) **หลักของความชำนาญเฉพาะอย่าง (The Principle of Specialization)** การแบ่งงานกันทำก่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง ซึ่งจะเป็นผลทำให้ลดต้นทุนการผลิตมีประสิทธิภาพและผลตอบแทนสูง

8) **หลักของการกำหนดมาตรฐาน (The Principle of Standardization)** หลักการจัดการจะต้องกำหนดมาตรฐานของงานในเรื่องต่างๆ เช่น ต้นทุนมาตรฐาน (Standard cost) มาตรฐานของกระบวนการ มาตรฐานของคุณภาพ มาตรฐานของวัสดุที่ใช้มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

9) **หลักการจูงใจทางการเงิน (The Principle of Financial Incentive)** การจูงใจเป็นหลักการจัดการที่มุ่งยกสัมพันธภาพของพนักงานให้เกิดกำลังใจที่จะทำงานต่อไปและให้คนทำงานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การจูงใจมี 2 อย่าง คือ

- 9.1) การจูงใจทางเศรษฐกิจ คือการให้รางวัลที่เป็นตัวเงิน
- 9.2) การจูงใจทางด้านจิตใจ เช่น ยกย่อง เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง

10) **หลักของการมีมนุษยสัมพันธ์ (The Principle of Human Relations)** นักทฤษฎีทางมนุษยสัมพันธ์ปักใจเชื่อว่าประสิทธิภาพและปริมาณงานของคนงานมิได้ขึ้นอยู่กับผลตอบแทนหรือกฎเกณฑ์ที่องค์กรตั้งขึ้นอย่างไร หากขึ้นอยู่กับปทัสถานทางสังคมของกลุ่ม (Social Norm)

11) **หลักของการวางแผน (The Principle of Planning)** การบริหารจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อเป็นกระบวนการของการปฏิบัติในอนาคต

12) **หลักของการควบคุม (The Principle of Control)** การวางแผนจะมีค่าเพียงเล็กน้อยถ้าหากการปฏิบัติงานปราศจากการควบคุมดูแลเอาใจใส่ การควบคุม หมายถึง กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และหาทางที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดจากมาตรฐานที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมาย

13) หลักของการร่วมแรงร่วมใจกัน (The Principle of Cooperation) การปฏิบัติงานใด ๆ ถ้าปราศจากเสียซึ่งการร่วมแรงร่วมใจ งานก็ไม่อาจบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่วางไว้ดังเช่นคำพังเพยคำที่ว่า “ คนเดียวห้วยหาย สองคนเพื่อนตาย ” เซสเตอร์ ไอ. บาร์นาท (Chester I. Barnard. 1989 : 13 อ้างถึงใน สุรินทร์ ม่วงทอง 2538 : 21) กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือร่วมใจจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อคนมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือมีความต้องการเหมือนกัน

14) หลักของภาวะความเป็นผู้นำ (The Principle of Leadership) ภาวะผู้นำหรือประมุขศิลป์ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหาร เพราะผู้นำเป็นจุดรวมที่ปขององค์การ ผู้นำเป็นจุดรวมแห่งพลังของสมาชิกในองค์การ ความสามารถและลักษณะของผู้นำมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปริมาณคุณภาพ และคุณค่าขององค์การ ที่มีผลสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี

15) หลักของการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (The Principle of Delegation of Authority and Responsibility) การมอบอำนาจหน้าที่ หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชามอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบบางประการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การมอบอำนาจหน้าที่ นอกจากจะเป็นเทคนิคสำคัญของการบริหารแล้ว ยังเป็นเครื่องช่วยให้ทราบถึงความสามารถของการเป็นผู้นำหรือหัวหน้าในองค์การ

16) หลักของการนำความสามารถของผู้บริหารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ (The Principle of Utilization of Executive Ability) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารระดับสูงที่จะนำความสามารถของผู้บริหารในระดับรอง ๆ ลงมา ทำงานให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

1.1.3 กระบวนการจัดการ แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ (Process of management) เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นว่าผู้จัดการมีหน้าที่รับผิดชอบอะไรบ้าง มีงานอะไรจะต้องทำและควรจะทำอะไรก่อนหลัง นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้จัดการที่จะได้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพอาจกล่าวได้ว่า หัวใจของกระบวนการจัดการ คือ หน้าที่ของการบริหาร (Functions of the executive) นั่นเอง

1) กระบวนการจัดการของอองรี ฟาโยล อองรี ฟาโยล (Henny Fayol : 10 อ้างถึงใน สุรินทร์ ม่วงทอง 2538 : 10)

อองรี ฟาโยล เป็นบุคคลแรกที่วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบมูลฐานของการจัดการว่ามี 5 ประการ (POCCC) ปัจจุบันเรียกว่า กระบวนการจัดการ นั่นเอง กระบวนการจัดการของฟาโยล มีดังนี้

1.1) การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบัน และคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางแผนเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้

1.2) การจัดหน่วยงาน (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ

1.3) การสั่งการบังคับบัญชา (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาพนักงานให้ทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน

1.4) การประสานงาน (Coordinating) คือ กาจจัดระเบียบการทำงานไม่ให้ก้าวก่ากัน ติดต่อประสานงานให้หน่วยงานย่อยต่าง ๆ ขององค์การ และประสานคนให้ทำงานโดยราบรื่นไม่ให้ขัดแย้งกัน

1.5) การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้พนักงานปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือควบคุมให้ทำงานตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้

2) กระบวนการจัดการของกูลิคและเออร์วิค กูลิคและเออร์วิค (Luther Gulick and Lyndall Urwick. 1992 : 41 อ้างถึงใน สุรินทร์ ม่วงทอง 2538 : 11)

ลูเทอร์ กูลิคและลินดอลล์ เออร์วิค (Luther Gulick and Lyndall Urwick) ได้นำหลักการจัดการของฟาโยลมาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการ เขาได้เสนอแนะการจัดหน่วยงานทำเนียบแก่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ตอบคำถามที่ว่าอะไรคืองานของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ในที่สุดได้คำตอบสั้น ๆ คือ POSDCORB ซึ่งหมายถึงกระบวนการบริหาร 7 ประการดังนี้

2.1) P = Planning หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.2) O = Organizing หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน

2.3) S = Staffing หมายถึง การจัดตัวบุคคล เป็นการบริหารงานด้านบุคลากร อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศ การทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

2.4) D = Directing หมายถึง การอำนวยการ นับตั้งแต่การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และควบคุมการปฏิบัติงาน

2.5) Co = Coordinating หมายถึง การประสานงาน ประสานกิจการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน ให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

2.6) R = Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงาน ได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าไปเพียงใด

2.7) B = Budgeting หมายถึง การงบประมาณ การจัดหางบประมาณ บัญชีการใช้จ่ายเงิน การควบคุมและตรวจสอบด้านการเงิน

กระบวนการจัดการของคูติกและเออร์วิกเป็นที่ยอมรับของวงการทั่วไปอย่างกว้างขวาง รวมทั้งได้นำไปประยุกต์ในกิจการบริหารด้านต่างๆ ทั้งราชการและธุรกิจ นอกจากนั้นวงการวิชาการยังใช้อ้างอิงอยู่เสมอ

3) กระบวนการจัดการของคูนตซ์ คูนตซ์ (Kuntz, 1992 : 24 อ้างถึงใน สุรินทร์ ม่วงทอง, 2538 : 13) กล่าวว่า แฮร์โรวด์ คูนตซ์ กำหนดขั้นตอนการจัดการไว้ 5 ขั้นตอน (POSDC) ดังนี้

- 3.1) Planning - การวางแผน
- 3.2) Organizing - การจัดองค์การ
- 3.3) Staffing - การจัดคนเข้าทำงาน
- 3.4) Directing - การอำนวยการ
- 3.5) Controlling - การควบคุมการทำงาน

4) กระบวนการจัดการของเอร์เนสต์ เดล เอร์เนสต์ เดล (Ornestl del 1992 : 12 อ้างถึงใน สุรินทร์ ม่วงทอง 2538 : 17) กล่าวว่า เอร์เนสต์ เดล ได้จำแนกหน้าที่ของผู้จัดการไว้ 7 ขั้นตอน คือ POSDCIR เขาเห็นพ้องกับคูร์ตส์ 5 ขั้นตอนแรก และได้เพิ่มเข้าไปอีก 2 ขั้นตอนดังนี้

- 4.1) Planning – การวางแผน
- 4.2) Organizing – การจัดองค์การ
- 4.3) Staffing – การจัดคนเข้าทำงาน
- 4.4) Directing – การอำนวยการ
- 4.5) Controlling – การควบคุมการทำงาน
- 4.6) Innovation – การสร้างสรรค์สิ่งใหม่
- 4.7) Representation – การเป็นตัวแทนขององค์การ

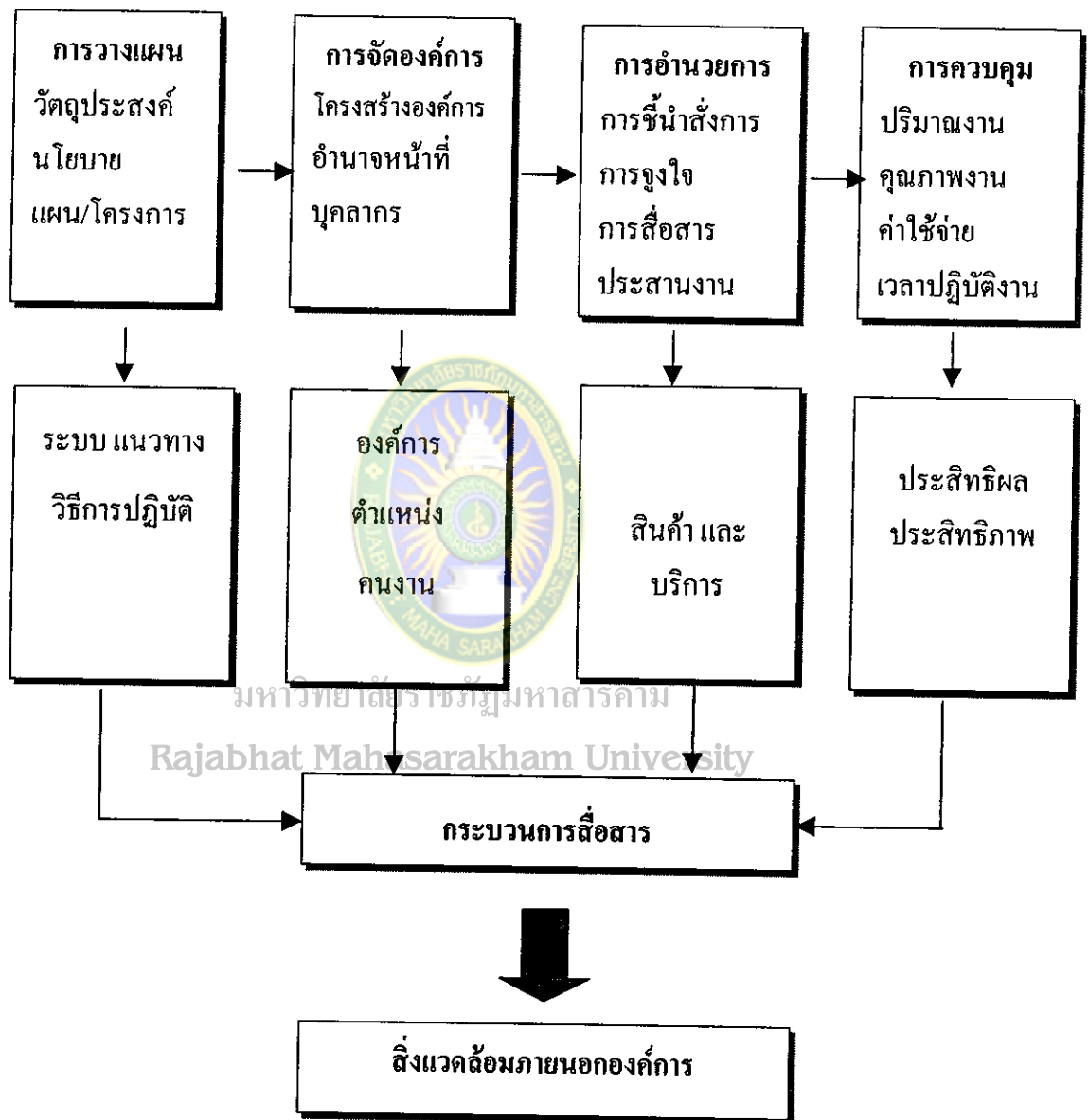
5) กระบวนการจัดการตามแนวความคิดปัจจุบัน

พริลิตซ์ คำนวนศิลป์ (2543 : 8) กล่าวว่า หลังจากที่ให้มีผู้เสนอกระบวนการจัดการหลายแนวความคิด นักวิชาการทางการบริหารส่วนใหญ่ในปัจจุบันได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวความคิดทั้งหมด และสรุปว่ากระบวนการจัดการควรมีเพียง 4 ขั้นตอน คือ (PODC) ดังนี้

- 5.1) Planning – การวางแผนงาน
- 5.2) Organizing – การจัดองค์การ (รวมทั้งการจัดคนเข้าทำงานด้วย)
- 5.3) Directing – การอำนวยการ
- 5.4) Controlling – การควบคุมการทำงาน

แต่อย่างไรก็ตาม แนวความคิดต่างๆ ในการจัดการจะมีกี่ขั้นตอนก็ตามนั้นไม่ใช่เรื่องสำคัญ ทั้งนี้เพราะสาระสำคัญยังมีรายละเอียดครอบคลุมเรื่องต่างๆ ในการจัดการทั้งหมด คล้ายคลึงกันแล้วแต่การจัดหมวดหมู่ของแต่ละคนว่าจะมีกี่ขั้นตอน ในที่นี้ผู้วิจัยจึงใคร่ที่จะเลือกยึดแนวความคิดที่ตนเองมีความเห็นว่าเป็นสาระที่ดีที่สุดในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ในประเด็นของการศึกษากการเตรียมความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์

เพื่อให้ง่ายต่อการทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการ การจัดการ ทั้ง 4 ขั้นตอน จึงได้ทำการสรุปเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้เป็นแผนภาพที่ 1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการจัดการ

ที่มา: สมคิด บางโม (2539 : 42)

1.1.4 ทฤษฎีการในการจัดการ

สมคิด บางโม (2539 : 31) กล่าวว่า การจัดการ กิจการต่าง ๆ จำเป็นต้องมี ทฤษฎีการอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ โดยทั่วไปถือว่าทฤษฎีการที่เป็นปัจจัยสำคัญ ของการจัดการมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ 4 M ได้แก่

- 1) คน (Man) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรนั้น ๆ
- 2) เงิน (Money) ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
- 3) วัสดุสิ่งของ (Materials) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องใช้เครื่องมือต่าง ๆ

รวมทั้งอาคารสถานที่ด้วย

4) การจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัจจัยใน การบริหารทั้ง 4 ประการนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการ เพราะประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของการจัดการขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยดังกล่าวนี้

ในด้านธุรกิจเอกชนหรือการจัดการธุรกิจ ได้กล่าวถึงปัจจัยของการจัดการไว้ว่า มี 6 M โดยเพิ่มเรื่องตลาดจำหน่ายสินค้าและเครื่องจักรสำหรับผลิตสินค้าดังนี้

- 4.1) คน (Man) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
- 4.2) เงิน (Money) สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
- 4.3) วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และอาคารสถานที่
- 4.4) วิธีการ (Method) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
- 4.5) ตลาด (Market) เป็นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าและบริการ
- 4.6) เครื่องจักรกล (Machine) ใช้สำหรับผลิตสินค้าและบริการ

ปัจจุบันทฤษฎีการในการจัดการได้พัฒนาออกไปอย่างกว้างขวาง ตามแนวความคิด ของนักวิชาการแต่ละคนซึ่งได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมไว้อาจสรุปได้ดังนี้

- ทฤษฎีการคน
- ทฤษฎีการด้านทุน
- ทฤษฎีการด้านวิทยาการ
- ทฤษฎีการด้านลูกค้า
- ทฤษฎีการด้านเวลา

1.1.5. การจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์

สมคิด บางโม (2539 : 30) กล่าวว่า การจัดการมีลักษณะเป็นศาสตร์ เพราะเป็นองค์แห่งความรู้ มีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์การจัดการ จึงเป็นสิ่งที่นำมาศึกษากันได้ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการจัดการเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง

การบริหารราชการหรือการจัดการธุรกิจตลอดจนการจัดการทุกสาขา ในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย นับเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมแก่สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม สามารถโน้มน้าวและจูงใจคนงานให้ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างมีความสุขและงานบรรลุเป้าหมาย ในกรณีนี้การจัดการจึงมีลักษณะเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง บางคนอาจมีความสามารถพิเศษ มีพรสวรรค์ สามารถจัดการได้ดีโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมทางด้านจัดการมาก่อน แต่ถ้าบุคคลนั้นได้รับการศึกษาอบรมมาด้วยย่อมจะทำให้การจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม ผู้บริหารหรือผู้จัดการที่ขาดศิลปะไม่มีความสามารถพิเศษมาแต่กำเนิดหากได้รับการศึกษาอบรม ทางจัดการย่อมจะช่วยให้การจัดการงานดำเนินไปด้วยดีตามสมควร ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าผู้ที่เข้ารับตำแหน่งเป็นผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมก่อนเข้าปฏิบัติงาน (Pre – Service Training) และมีการฝึกอบรมผู้บริหารระหว่างดำรงตำแหน่งเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการจัดการ เรียกว่า การฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In – Service Training)

จึงกล่าวได้ว่า นักจัดการที่ดีควรยึดถือว่าการจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือผู้จัดการควรหมั่นศึกษาหาความรู้ในด้านการจัดการเพิ่มเติมอยู่เสมอ ติดตามผลงานการวิจัย ทฤษฎี และหลักวิชาใหม่ๆ ตลอดจนพยายามใช้ความสามารถของตนเอง ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำอีกด้วย

1.1.6 ลักษณะของการจัดการที่ดี

สมคิด บางโม (2539 : 39) กล่าวว่า

- 1) มีจุดมุ่งหมายในการจัดให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการขององค์กร
- 2) ต้องการอาศัยทรัพยากรการบริหาร(คน เงิน วัสดุและการจัดการ) เข้ามาดำเนินการ
- 3) เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง เช่น มีการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยความสะดวก การควบคุม และมีการร่วมมือร่วมใจกัน

- 4) มีผู้บริหารหรือผู้จัดการ ที่สามารถใช้หน้าที่ของการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีศิลป์
- 5) เป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือสามารถเปลี่ยนแปลงสังคม และความเป็นอยู่ของมนุษย์ อันเป็นผลให้องค์กรนั้น ๆ เจริญหรือเสื่อมได้
- 6) ผู้บริหารในปัจจุบันไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของธุรกิจในองค์กรนั้น ๆ

1.1.7. คุณสมบัติของนักจัดการที่ดี

สมคิด บางโม (2539 : 40) กล่าวว่า นักจัดการที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของการบริหาร โดยสามารถใช้ทรัพยากรทางการบริหารทุกชนิดที่มีอยู่ และให้เกิดผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น

คุณสมบัติของนักจัดการควรจะมีทักษะที่นักจัดการควรจะมี คือ

1) ทักษะโดยทั่วไป

1.1) ทำให้องค์กรอยู่ในสภาพที่ดี

1.2) ประสานความคิดและการปฏิบัติงาน

1.3) ทำให้องค์กรปรับตัวให้มีการเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงได้

1.4) ทำให้คนงานพอใจในการทำงานและมีความสัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกธรรม

2.) ทักษะพิเศษ

2.1) วางแผนและคาดการณ์

2.2) จัดรูปร่าง

2.3) เลือกพนักงาน เครื่องมือ วัสดุดิบ และอุปกรณ์

2.4) วางระบบควบคุม

2.5) ทบทวนและประเมินผลงาน

2.6) วางระบบงานและการจูงใจ

2.7) การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ และนำทางได้ดี

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับขยะ

เทียน ทองแก้ว (2545 : 41) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วยอมรับกันว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างไร ทั้งนี้ เพราะ สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สามารถให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่มนุษย์ อาทิ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และพลังงาน รวมทั้งความ

ปลอดภัยในชีวิตและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา สิ่งแวดล้อมสามารถเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างไม่ขาดแคลน แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ประกอบกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตของมนุษย์เสื่อมโทรมลงไป ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าในปัจจุบันสิ่งแวดล้อมได้มีการปนเปื้อนของมลพิษในอัตราที่เพิ่มขึ้นทั้งในดิน น้ำ บรรยากาศ และอาหารทั้งพืชและสัตว์ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งมลพิษสิ่งแวดล้อมอาจจะอยู่ในรูปของขยะและสิ่งปฏิกูล ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จึงเป็นสิ่งสำคัญในอันที่จะได้นำผลของการศึกษาไปปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพชีวิตของมนุษย์ที่ดีขึ้นได้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการศึกษเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและในอนาคตจำเป็นที่จะต้องทำการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมนั้นย่อมหมายความว่า ต้องสามารถกำหนดขนาด / ปริมาณของสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ ได้ เมื่อสามารถกำหนดขนาด/ปริมาณได้แล้ว ย่อมสามารถที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ นั้นย่อมหมายความว่า การนำความรู้ทางด้านการจัดการเกี่ยวกับปริมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารองค์กร ตลอดจนการอำนวยความสะดวกอันจะมีผลต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อประโยชน์ต่อบุคคลในท้องถิ่น / ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แบบยั่งยืนตลอดไป

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยามของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ และที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาเป็นสิ่งที่อยู่ในโลกทั้งรูปธรรมและนามธรรมและเป็นทั้งที่สังเกตเห็นได้ด้วยตาและที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา ตลอดจนเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งเป็นสิ่งที่เปื้อนทั้งที่ให้คุณและโทษ

จึงกล่าวได้ว่าสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่บนโลก ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่ให้คุณโทษต่อมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และอาจจะเป็นทั้งของแข็งของเหลว ก๊าซ สารเคมี ทั้งที่เป็นพิษและไม่เป็นพิษ สภาวะทางฟิสิกส์ อันได้แก่ เสียง ความสั่นสะเทือน แสง ความร้อน ตลอดจนต้นไม้ สัตว์ มนุษย์ ดิน หิน แร่ อากาศ วัตถุธาตุ สิ่งก่อสร้าง บ้านเรือน ถนน โรงเรียน วัด เมือง ชุมชน ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี กฎ ระเบียบ ฯลฯ

ขณะนับเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพของสังคมไทย หากไม่มีการจัดการอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลทำให้เป็นที่น่ารังเกียจและเกิดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย อาทิ การปนเปื้อนต่อแหล่งน้ำและอากาศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ตลอดจนก่อให้เกิดความรำคาญต่าง ๆ จากกลิ่นเหม็น และทำให้มีความเสี่ยงต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนอีกด้วย

ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากชุมชนทั่วประเทศประมาณวันละ 37,000 ตัน ในปัจจุบัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครประมาณวันละ 8,000 ตัน (ร้อยละ 24) ในเขตชุมชนเทศบาลและสุขาภิบาลประมาณวันละ 13,000 ตัน (ร้อยละ 35) ที่เหลือเป็นขยะที่เกิดขึ้นนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลอีกประมาณวันละ 15,100 ตัน (ร้อยละ 41) ทั้งนี้ขยะเพียงร้อยละ 70 - 80 ที่ได้รับการเก็บขนและนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัด

จากข้อมูลข้างบนผู้วิจัยได้นำมาสรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดขยะได้ว่า การที่ทำให้เกิดขยะนั้นเกิดได้หลายด้าน ทั้งทางด้าน การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร ซึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นเองที่ก่อให้เกิดปัญหาเสววัสดุที่เหลือใช้ เช่น พกกระดาษ แก้ว และเศษเหล็กต่างๆ ส่วนอีกทางหนึ่งคือ ทางด้านตัวประกอบของขยะก็ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นวัสดุที่ย่อยสลายได้ยากขึ้น เช่น พลาสติก โลหะ โฟม รวมถึงวัสดุอันตรายต่างๆ แล้ว ยังมีขยะที่เกิดจากตลาดย่านร้านค้าต่างๆ และที่สำคัญก็คือบุคคลส่วนใหญ่แล้วคิดว่าหน้าที่จัดการขยะเป็นของเทศบาล แต่เพียงผู้เดียว เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะทำการอธิบายถึงขยะดังต่อไปนี้

1.2.1 สาเหตุที่ทำให้เกิดขยะ

กรมการปกครอง (2540 : 10) ในเมืองที่มีจำนวนประชากรแฝง คือ ประชากรเข้ามาทำงาน ประกอบธุรกิจ มาศึกษา ตลอดจนมาท่องเที่ยวและออกจากเมืองในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก เช่น เมืองท่องเที่ยวหรือเมืองอุตสาหกรรม อัตราการผลิตขยะของประชากรในชุมชนดังกล่าวจะสูงกว่าชุมชนทั่วไป

1.2.2 องค์ประกอบของขยะ

กรมการปกครอง (2540 : 16) กล่าวว่า ข้อมูล องค์ประกอบ และลักษณะสมบัติของขยะ เป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์มากในกระบวนการแยกขยะเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ และประกอบพิจารณาเลือกวิธีกำจัดขยะที่เหมาะสมในการสำรวจรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบของขยะ คือ ประเภทของต่างๆ ที่รวมกันอยู่ในกอง เช่น เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ เศษกระดาษ เศษพลาสติก และโฟม ยาง หน้า ผา ไม้ แก้ว โลหะ หิน และกระเบื้องอันตรายและอื่นๆ เป็นต้น

องค์ประกอบของสามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ผัก เศษอาหาร (Garbage)
- 2) กระดาษ (Paper)
- 3) พลาสติก (Plastics)
- 4) ยาง (Rubber)

- 5) หนัง (Leather)
- 6) ผ้า (Clothes)
- 7) ไม้ (Wood)
- 8) แก้ว (Glass)
- 9) โลหะ (Metals)
- 10) หิน กระจก (Stone & Ceramics)
- 11) อื่นๆ (Miscellaneous)
- 12) อุปกรณ์
- 13) โตะ แยก
 - 13.1) ถูมือยาง
 - 13.2) ถาดอคูมิเนียม
 - 13.3) หน้ากากป้องกันฝุ่น
 - 13.4) เครื่องชั่งน้ำหนัก
 - 13.5) ปากคีบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

1.2.3 ประเภทของขยะ (กรมการปกครอง 2540 : 15) สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ตามลักษณะของขยะได้ คือ

1) ขยะเปียก หมายถึง ขยะที่ประกอบด้วยสารอินทรีย์ และความชื้นที่ค่อนข้างสูง อาจเรียกว่าสด ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เศษเนื้อ เศษผลไม้ อาหารเหลือทิ้ง ประเภทนี้ทำให้เกิดการย่อยสลายได้อย่างรวดเร็ว ส่วนมากมาจากบ้านเรือน โรงอาหาร ร้านอาหาร ภัตตาคาร ตลาดสด โดยเป็นตัวการที่สำคัญที่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นแหล่งอาหารของสัตว์และแมลงนำโรค และเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรคอีกด้วย

2) ขยะแห้ง หมายถึง เศษวัสดุต่างๆ ที่เหลือใช้เกิดจากบ้านเรือน และแหล่งธุรกิจ และไม่ใช่สดหรือเด้าถ่าน ได้แก่ เศษผ้า เศษยาง เศษรองเท้า กระดาษ เป็นต้น ประเภทนี้มีความชื้นในตัวต่ำและย่อยสลายได้ช้าจึงไม่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น แต่ถ้ามีการสะสมมาก และกระจัดกระจายทั่วไปทำให้เกะกะรุงรัง เป็นที่อยู่ของสัตว์นำโรค เป็นเชื้อเพลิง และไปอุดตันท่อหรือวางระบายน้ำได้

แต่อย่างไรก็ตามขยะสามารถแบ่งได้ตามมูลค่าของขยะ ซึ่งสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆได้ คือ (กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 2540 : 5)

2.1) ขยะที่มีมูลค่า หมายถึง ขยะที่ยังสามารถนำมาใช้ใหม่ได้อีก เช่น แก้ว กระดาษ โทหะ เป็นต้น

2.2) ขยะที่ไม่มีมูลค่า หมายถึง ขยะที่ย่อยสลายได้ง่ายและไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น เศษผัก เศษอาหาร เป็นต้น

ประเภทของขยะ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ขยะที่ย่อยสลายได้ (ขยะเปียก) เช่น ผัก ผลไม้ เศษอาหาร กระดุก ฯลฯ ขยะที่เผาไหม้ได้ (ขยะแห้ง) เช่น กระดาษ พลาสติก หนังสือ ถุงขนม ขบเคี้ยว แก้วพลาสติก หลอดคูดน้ำหวาน ฯลฯ ขยะที่หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (ของรีไซเคิล) ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ ก่อกระดาษ ขวดแก้วทุกชนิด เหล็ก รองเท้า ฯลฯ ขยะอันตราย ได้แก่ ขยะติดเชื้อจากสถานพยาบาล สารเคมี ถ่านไฟฉาย ยาน้ำแมลง หลอดไฟ ฯลฯ

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.1 ความหมายและลักษณะของการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามหลายท่าน แต่อย่างไรก็ตามแล้วคำนิยามต่าง ๆ เหล่านี้ต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน แต่จะมีส่วนที่แตกต่างกันบ้าง ก็ตรงส่วนรายละเอียดส่วนย่อย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลจะให้ความหมายดังกล่าวต่อไปนี้

คลาร์ค (Clark 1957 : 87-89 อ้างถึงใน พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ 2543 : 10) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับ การให้บริหารประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะและหน่วยการปกครอง ดังกล่าวนี้ จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

ร็อบสัน (Robson 1953 : 85 อ้างถึงใน พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ 2543 : 49) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2527 : 145) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจการปกครองตนเองตามแนวทางระบอบประชาธิปไตย มีองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่บริหารแทนรัฐบาลกลางเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

ประธาน คณะทศศึกษาการ (2535 : 15) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น หมายถึง เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อาษา เมฆสวรรค์ (2528 : 21) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น มีงบประมาณ มีเจ้าหน้าที่ของตนเอง มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการเรื่องต่าง ๆ ได้ตามสมควรแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของท้องถิ่นแต่ละแห่ง

อุทัย หิรัญโศ (2523 : 3) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

จากคำนิยามเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นสามารถที่จะทำการสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองตนเองเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและมีอำนาจอิสระในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บางประการภายใต้ขอบเขตที่รัฐบาลกลางกำหนดโดยมีองค์กรท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุดอันจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงต่อไป ซึ่งผู้วิจัยสามารถที่จะนำเอาเรื่องที่ได้ทำการศึกษามาแล้วข้างต้นนั้นไปใช้สำหรับการศึกษาวิจัยในประเด็นของปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ พร้อมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริงได้มากที่สุด

สำหรับการศึกษาถึงลักษณะของการปกครองท้องถิ่นจะขอแบ่งแยกการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้คือ

1) ลักษณะการปกครองท้องถิ่น สำหรับการศึกษาถึงลักษณะการปกครองท้องถิ่น สามารถที่จะแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ (ปรัชญา เวสารัชช 2532 : 426-428)

1.1) หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคล หมายถึง การได้รับการรับรองโดยกฎหมายของประเทศมีอำนาจก่อนนิติกรรมสัมพันธ์ทางกฎหมายได้ และมีเจ้าหน้าที่มีงบประมาณ มีคณะผู้บริหารงานเป็นของตนเองทำหน้าที่บริหารงานตามที่กฎหมายกำหนด

1.2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นหัวใจของการปกครองท้องถิ่นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

1.3) มีอำนาจอิสระบางเรื่องในการบริหารกิจการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนด โดยไม่ต้องรอการสั่งการจากส่วนกลาง

1.4) มีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายอย่างอิสระ หมายถึง การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการบริหารกิจการงานขององค์กร เพื่อให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน

2) **วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น** การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2537 : 40-46) คือ

2.1) เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากองระบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน กล่าวคือ การปกครองท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการปกครองและบริหารงานท้องถิ่นเพื่อเป็นการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจหลักพื้นฐานการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

2.2) เพื่อให้การจดทำบริการแก่ประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถ้าให้รัฐบาลกลางจัดทำจะเกิดความล่าช้าและไม่สามารถสนองความต้องการแก่ประชาชนในท้องถิ่นไปได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากรัฐบาลกลางมีภารกิจบริหารงานจึงไม่อาจกระจายความต้องการให้แก่ประชาชนได้ทั่วถึง

2.3) เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ปัจจุบันภารกิจของรัฐบาลมีปริมาณมากขึ้นตามพัฒนาการความเจริญของสังคมโลกจำเป็นต้องมีหน่วยรองรับแบ่งเบาภารกิจของรัฐบาลกลางเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2.4) เพื่อสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพตรงความต้องการของประชาชน เนื่องจากท้องถิ่นต่าง ๆ มีความแตกต่างกันตามสภาวะทางภูมิศาสตร์ ความต้องการปัญหา จึงแตกต่างกันด้วยหน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถรู้และแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3) **องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น** สำหรับหน่วยการปกครองท้องถิ่นควรที่จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการดังต่อไปนี้คือ (ประทาน คงฤทธิศึกษาการ 2535 : 8-9) คือ

3.1) เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง การจัดตั้งองค์กร กฎหมายรองรับมีเขตการปกครองที่แน่นอนมีอำนาจอิสระบริหารงานสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3.2) มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารที่มีมาจากการเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3.3) มีอิสระในการปกครองตนเองภายในขอบเขตของกฎหมาย และกระทำการกิจกรรมต่างๆ ได้โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลาง

3.4) มีงบประมาณและรายได้เพียงพอ กล่าวคือ งบประมาณ และรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการของตนได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

3.5) มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม หมายถึง การกำหนดเขตการปกครองท้องถิ่นแน่นอนชัดเจน มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นเช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

3.6) หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจจัดหาเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองได้

3.7) หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นเพื่อใช้ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของท้องถิ่นเพื่อความสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นแต่ไม่ขัดต่อกฎหมายของรัฐ

3.8) การควบคุมดูแลของรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับส่วนกลางเป็นไปลักษณะของการควบคุมดูแล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความมั่นคงของประเทศ

4) ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญซึ่งสามารถที่จะทำการสรุปได้ดังนี้คือ (ปรัชญา เวสารัชช 2532 : 4730-431)

4.1) เป็นกลไกที่สนับสนุนให้ประชาชนปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของตน

4.2) การปกครองท้องถิ่นช่วยให้ประชาชนได้ฝึกฝนและพัฒนาบทบาททางการเมือง

4.3) การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยรองรับ และแบ่งเบาภาระของรัฐบาล กลางการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยรองรับและรวบรวมความต้องการของประชาชนและจะนำความต้องการนั้นไปดำเนินการให้บังเกิดผลแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นการปกครองในระดับพื้นฐานและเป็นแม่บทของการปกครองประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดังนี้คือ (พิระ ประยุกต์วงศ์ 2540 : 92-95)

- 1) รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ประชาชนในท้องถิ่น
- 2) ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ
- 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ดังนี้
 - 4.1) สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง
 - 4.2) คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น
 - 4.3) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ
 - 4.4) สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี
 - 4.5) คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้
 - 4.6) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
- 5) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น

หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้น พ้นจากตำแหน่งทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

6) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด มีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

7) การแต่งตั้งและการให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นก่อน รวมทั้งการโอนย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือนและลงโทษพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

8) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9) เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

9.1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

9.2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ของตน

9.3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

1.3.3 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น โดยผลของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 สืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง จึงกำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนในทุกระดับ โดยได้กำหนดให้มีรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ในระดับตำบล ซึ่งเรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” หรือ อบต. โดยตราเป็น

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2539 กำหนดให้สภาตำบลซึ่งเดิมเป็นพื้นที่เขตปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีรายได้เกินกว่า 150,000 บาท/ปี ติดต่อกัน 3 ปี ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้ ทั้งนี้โดยมีเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้ "...โดยที่สภาตำบลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ไม่มีฐานะนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหารงาน สมควรปรับปรุงฐานะของสภาตำบลและการบริหารงานของสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ได้จึงจำเป็นต้อง ตราพระราชบัญญัตินี้"

วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัตินี้ ดังกล่าว จึงต้องการยกฐานะของสภาตำบลเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารงานในระดับตำบลมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดชั้นออกเป็น 5 ชั้น โดยมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลคือ ใช้เกณฑ์ของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจากแหล่งรายได้ต่าง ๆ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนจากทางรัฐบาลจัดสรรไว้ในปีงบประมาณนั้นๆ ดังนี้ (กรมการปกครอง 2540 : 15)

Rajabhat Mahasarakham University

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน 20 ล้านบาทขึ้นไป มีพนักงานส่วนตำบลได้ 21 คน และสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้างประจำเพื่อช่วยงานได้ 1 – 24 คน
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน 12 – 20 ล้านบาท มีพนักงานส่วนตำบลได้ 12 คน และสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้างประจำเพื่อช่วยงานได้ 1 – 24 คน
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 3 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน 6–12 ล้านบาท มีพนักงานส่วนตำบลได้ 6 คน และสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้างประจำเพื่อช่วยงานได้ 1 – 24 คน
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน 3–6 ล้านบาท มีพนักงานส่วนตำบลได้ 4 คน และสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้างประจำเพื่อช่วยงานได้ 1 – 24 คน
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นที่ 5 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาท มีพนักงานส่วนตำบลได้ 3 คน และสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้างประจำเพื่อช่วยงานได้ 1 – 18 คน

1.3.4 ความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็น องค์การปกครองของชุมชน คณะผู้บริหาร และ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นคนที่อยู่ในชุมชน รับรู้และเข้าใจปัญหา และความ ต้องการของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดีการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นการ ทำงานโดยคนในชุมชนเอง ย่อมสามารถสนองตอบความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างตรงตาม ความต้องการ และสามารถควบคุมกันเองได้อีกด้วย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นองค์กร ปกครองท้องถิ่นที่มีความพร้อมด้านปัจจัยในการบริหารหลายประการคือ

1) ปัจจัยในเรื่องคน องค์การบริหารส่วนตำบลมีบุคลากรเป็นของตนเองคือ พนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคณะกรรมการบริหารองค์การ บริหารส่วนตำบลเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถ ที่จะปฏิบัติตามนโยบายและ แนวทางที่ฝ่ายการเมืองกำหนดขึ้น ได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาได้ดีที่สุด

2) ปัจจัยเรื่องรายได้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้เป็นของตนเอง ทั้ง จากภาษีที่จัดเก็บได้ และจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำ เงินรายได้ดังกล่าว ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ได้อย่างเต็มที่ตรงตามความต้องการของ คนในชุมชนและทันต่อความจำเป็น เป็นผลให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล

3) การพัฒนาชุมชนโดยตัวแทนของชุมชนเองย่อมสอดคล้องกับหลักการ และแนวทางในระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นภาพจำลองของระบบการเมือง ในระดับชาติจึงเป็นเสมือน โรงเรียนทางการเมืองที่ฝึกฝนให้คนในชุมชนท้องถิ่น ได้เรียนรู้การที่จะ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ และเรียนรู้ที่จะพัฒนาการเมืองการปกครองอันจะนำมา ซึ่งการพัฒนาในทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในส่วนตัวและส่วนรวมต่อไป

4) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของ รัฐบาลกลางได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นการมอบ หน้าที่และงานของรัฐบาลให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครอง ตนเอง สามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองได้ตามแนวทางและวิธีการที่ คนในชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้น

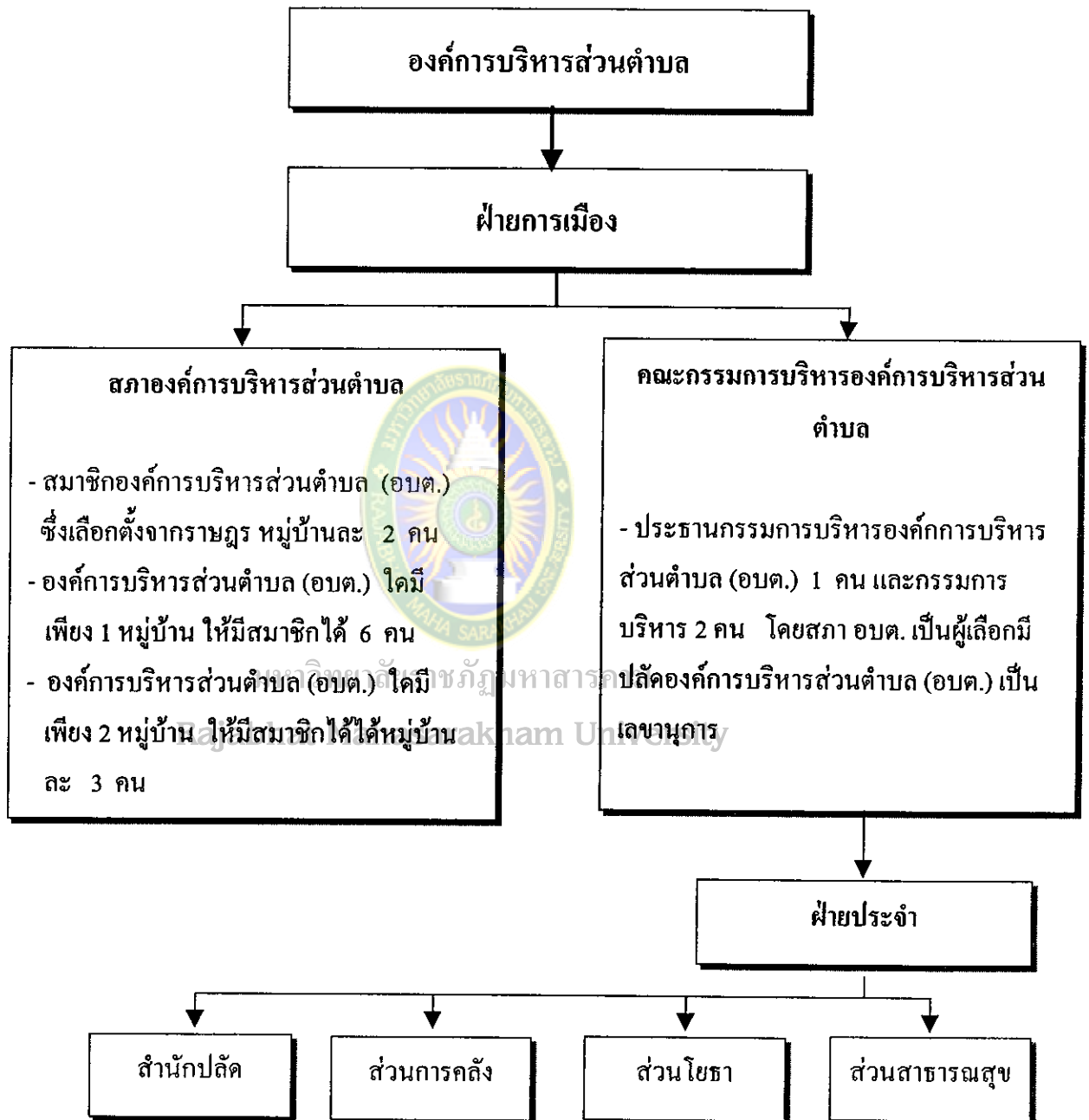
5) องค์การบริหารส่วนตำบลจะกลายเป็นศูนย์รวมปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะได้ฝึกฝนตนเอง จนเกิด ความชำนาญและทักษะ ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคมให้ เจริญก้าวหน้าต่อไป

1.3.5 โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับพื้นฐานที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ซึ่งโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 2 อย่าง ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย

1) คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 1 คน และกรรมการบริหารจำนวน 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้เลือกมาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

2) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากรายครัวในหมู่บ้าน ในตำบลนั้นๆ หมู่บ้านละ 2 คน (ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 6 คน แต่ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ใดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้ หมู่บ้านละ 3 คน) โดยมีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 1 คน และเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 1 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

แผนภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์ (2542 : 36)

1.3.6 บทบาทและภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล

1) บทบาทภารกิจตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ศ. 2537 จากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ส่วนที่ 3 เรื่อง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมาตรา 66 กำหนดให้ “องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม” ซึ่งถือได้ว่าเป็นกรอบภาระหน้าที่หลักขององค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น มาตรา 289 ได้บัญญัติไว้ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น” และ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และตามความต้องการภายในของท้องถิ่นนั้น ๆ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ...” นอกจากนี้ มาตรา 290 ยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่นั้น เพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ดังนั้น กรอบภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ (รวมถึงการส่งเสริมอาชีพการอุตสาหกรรมในครัวเรือน และอื่น ๆ) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (รวมถึงการสาธารณสุข การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การศึกษาอบรม ศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาแห่งท้องถิ่น และอื่น ๆ) ซึ่งปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 67 และมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยการกำหนดเป็นภารกิจหน้าที่ที่ต้องทำ และอาจทำได้ดังนี้

- 1.1) หน้าที่ที่ต้องทำ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำดังต่อไปนี้
 - 1.1.1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 1.1.2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - 1.1.3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 1.1.4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 1.1.5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.1.6) ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

1.1.7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.1.8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

1.2) หน้าที่ที่อาจทำ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่อาจทำโดยกฎหมายจัดทำกิจกรรมอื่น ๆ ดังนี้

1.2.1) จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

1.2.2) จัดให้มีและบำรุงรักษาไฟฟ้า หรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น

1.2.3) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

1.2.4) จัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ

1.2.5) จัดให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

1.2.6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

1.2.7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

1.2.8) คุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติ

ของแผ่นดิน

1.2.9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.

1.2.10) จัดให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

1.3) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ เมื่อจำแนกหน้าที่ที่ต้องทำ และอาจทำในกรอบงานด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมดังแสดงในตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า ภารกิจตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) พ.ศ. 2537 ที่ต้องทำจะเกี่ยวกับด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ส่วนภารกิจที่อาจทำจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจของท้องถิ่น นอกจากนี้ อบต.ยังอาจสามารถดำเนินการนอกเหนือเขตอำนาจหน้าที่ของตนก็ได้ ดังนี้

1.3.1) เป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจของตน

1.3.2) ต้องได้รับการยินยอมจากองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือมีข้อตกลงที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน

2) อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2) ควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การบริหาร ให้เป็นไปตามนโยบายแผนพัฒนาตำบล กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

3) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.2) จัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

3.3) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหาร-ส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

3.4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

3.5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

3.6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน

3.7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

3.8) คุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากนี้ยังมีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโดยกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มีกำหนดโทษปรับเกิน 500 บาท

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์

1.4.1 ความหมายของความพร้อม

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2542 : 23) ความพร้อม หมายถึง การบ่งบอกสถานะในการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสถานะดังกล่าวได้แก่ ความรู้ ความสามารถของบุคคล วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการจัดการขยะ งบประมาณ แผนการจัดการ นโยบายในการจัดการ สถานที่กำจัดขยะ รวมทั้ง ความร่วมมือของชุมชน

ภาพรวมขยะของประเทศไทยขณะนี้สามารถดูได้จากตารางแสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้น
ดังตารางข้างล่าง

ตารางที่ 1 แสดงถึงปริมาณขยะชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2543

พื้นที่	ปริมาณขยะ(ตัน) พ.ศ. 2543
กรุงเทพมหานคร	9,130
เทศบาลและเมืองพัทยา	11,785
นอกเขตเทศบาล	17,255
รวมทั้งประเทศ	38,170

Rajabhat Mahasarakham University

ตารางที่ 2 แสดงถึงปริมาณขยะชุมชนที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2542 – 2543

พื้นที่	ปริมาณขยะ(ตันต่อวัน)	
	พ.ศ. 2542	พ.ศ. 2543
กรุงเทพมหานคร	8,990	9,130
เทศบาลและเมืองพัทยา	12,328	11,785
- ภาคกลางและภาคตะวันออก	5,192	5,120
- ภาคเหนือ	2,378	2,021
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,812	2,710
- ภาคใต้	1,946	1,934
นอกเขตเทศบาล	16,561	17,255
รวมทั้งประเทศ	37,879	38,170

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม 2542 : 47

การดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนต้องมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอุปโภค บริโภค และการประกอบธุรกิจ ทำให้มีขยะเกิดขึ้น โดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่ ๆ พบว่า ในปี พ.ศ. 2541 เกิดขึ้นประมาณวันละ 37,000 ตัน ในกรุงเทพมหานครเกิดขึ้นสูงสุดประมาณวันละ 8,900 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 24 ของขยะทั่วประเทศ นอกจากนี้ในเขตเทศบาล และเมืองพัทยา 1,030 แห่ง ผลิตขยะวันละประมาณ 13,000 ตัน เกิดขึ้นในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณวันละ 15,000 ตัน การจัดการเก็บขนทั่วประเทศทำได้เพียงร้อยละ 50-60 ของขยะที่เกิดขึ้น และยังคงมีตกค้างตามสถานที่ต่างๆ เป็นจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมการกำจัด ซึ่งส่วนใหญ่โดยประมาณร้อยละ 70 ใช้วิธีการกำจัดที่ยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องของการจัดการขยะ ซึ่งความพร้อมจะมีดังต่อไปนี้

1) ความพร้อมด้านความรู้ความสามารถของบุคลากร

1.1) การเก็บรวบรวมขยะและการขนส่ง

1.1.1) รู้จักประเภทของถังขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล

1.1.2) มีความรู้ความสามารถในการวางแผนเส้นทางเก็บรวบรวมขยะ

1.1.3) ทราบความเหมาะสมของรถเก็บรวบรวมประเภทต่างๆ

1.1.4) สามารถกำหนดระยะเวลาทางที่เหมาะสมในการกวาดถนน

1.1.5) สามารถบอกระยะเวลาที่เหมาะสมระหว่างจุดเก็บ

รวบรวมขยะกับจุดกำจัดขยะ

1.2) การกำจัดขยะ

1.2.1) สามารถเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ความเหมาะสมของวิธีการกำจัดขยะแบบเตาเผา ฟังกลบ และหมักทำปุ๋ย

1.2.2) สำหรับวิธีการกำจัดขยะแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill)

1.2.3) สามารถบอกระยะห่างระหว่างกันบ่อฝังกลบและน้ำใต้ดิน (ไม่น้อยกว่า 1 เมตร)

2) ความพร้อมทางด้านวัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการขยะ

3) ความพร้อมทางด้านงบประมาณ

4) ความพร้อมทางด้านแผนการจัดการขยะ

4.1) แผนการจัดเก็บขยะ ต้องมีแผนการจัดเก็บขยะ ดังนี้

4.1.1) จำนวนรอบจัดเก็บต่อวันต่อสัปดาห์

- 4.1.2) จำนวนรถเก็บขยะ จำนวนคนงาน,จำนวนคนต่อรถหนึ่งคัน
- 4.1.3) แผนการเบิกเชื้อเพลิง เดือนละกี่ครั้ง ครั้งละกี่ลิตรต่อกัน
- 4.1.4) แผนการซ่อมบำรุงเครื่องจักรต่างๆ
- 4.1.5) การหยุดงานประจำสัปดาห์ หยุดคนละกี่วัน/สัปดาห์ และสัปดาห์ละกี่คน

4.2) แผนการกำจัดขยะ

- 4.2.1) ระบุวิธีการกำจัดขยะ
- 4.2.2) กำจัดขยะต่อตัน/ลูกบาศก์เมตร/วัน
- 4.2.3) ถ้าระบุวิธีการกำจัดขยะแบบหมักทำปุ๋ย/เตาเผา ให้ถามต่อว่า ขยะที่กำจัดไม่ได้จะกำจัดด้วยวิธีใด
- 4.2.4) การป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้อย่างไร
- 4.2.5) ระบุแผนการป้องกันกลิ่น / แมลงวัน
- 4.2.6) ระบุแผนตรวจสอบคุณภาพน้ำ/การปนเปื้อนน้ำชะขยะ

4.3) แผนการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในด้านการดูแล รักษาความสะอาดของบ้านเมืองมีหรือไม่ ระบุชื่อโครงการ งบประมาณ เป้าหมาย กลุ่ม เป้าหมาย/จำนวน / จำนวน

5) ความพร้อมทางด้านนโยบายการจัดการขยะ

- 5.1) มีการกำหนดนโยบาย
- 5.2) มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 5.3) นโยบายและแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกัน

6) ความพร้อมทางด้านสถานที่กำจัดขยะ

- 6.1) มีสถานที่กำจัดขยะ
- 6.2) ระบุขนาดที่ตั้ง การคาดการณ์อายุการใช้งาน
- 6.3) สามารถระบุวิธีการกำจัดขยะ
- 6.4) มีแผนการปรับปรุงพื้นที่
- 6.5) มีแผนการจัดเตรียมพื้นที่สำรอง

7) ความพร้อมทางด้านความร่วมมือของชุมชน

- 7.1) ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการขยะ
- 7.2) ประชาชนไม่ต่อต้าน

1.4.2. วัตถุประสงค์ของความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล

- 1) เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริหารกับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการจัดการขยะที่เกิดขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลก็สามารถมีงบประมาณเพียงพอที่จะดำเนินการกำจัดขยะให้กับชุมชนได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเช่นนี้เป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงินตัวบุคคลตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน
- 2) เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยการให้ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ เช่น การแยกขยะ การทิ้งขยะ การทำความสะอาดบริเวณบ้าน โดยเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหรือผู้วางโครงการ เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมด้วย แล้วก็เป็นการปลูกฝังให้ประชาชนรักบ้านเกิดอีกทางหนึ่งด้วย
- 3) เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการขยะชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจของประเทศในทางปฏิบัติ

Rajabhat Mahasarakham University

1.4.3. แนวทางความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์

กรมการปกครอง (2540 : 1) ปริมาณขยะนับวันจะเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี ตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นภาระหนักของหน่วยงานราชการท้องถิ่นที่จะต้องทำการเก็บขนและนำไปกำจัดให้หมดไป ในปัจจุบันการเก็บขนขยะของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปกำจัดในเขตเมืองสามารถดำเนินการได้เฉลี่ยเพียงร้อยละ 70 เท่านั้น โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะใช้วิธีการกำจัดที่ใช้ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ของปริมาณขยะที่กำจัดใช้วิธีเทกองบดพื้นที่ว่างหรือในหลุม ปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติหรือเททิ้ง ซึ่งเป็นวิธีการกำจัดที่ไม่ถูกต้องและไม่ถูกหลักวิชาการ เพราะไม่มีการป้องกันการซึมของน้ำชะ หรือการปนเปื้อนของสารอันตรายที่ติดมากับขยะและสามารถลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติจนได้ก่อให้เกิดปัญหาใหญ่และส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน และผู้บริหารเทศบาล สุขาภิบาล และองค์กรท้องถิ่นทั่วประเทศ

จากปัญหาดังกล่าวแล้ว รวมทั้งการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติอันเนื่องจากการผลิตผลิตภัณฑ์สนองตอบความต้องการของมนุษย์ ทำให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะต้องลดปริมาณขยะลง นอกเหนือจากการแก้ไขปัญหามาการจัดการขยะโดยการวางแผนจัดการที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการเก็บขนขยะและการเลือกใช้วิธีการกำจัดขยะที่มี

ความเหมาะสม และส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด แนวทางที่จะช่วยลดปริมาณขยะ ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะที่ทิ้งในแต่ละวัน และการส่งเสริมให้ประชาชนมีการคัดแยกวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์เพื่อนำไปผลิตเป็นสินค้าใหม่ ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยลดปริมาณขยะที่จะต้องกำจัดแล้ว ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะน้อยลง มีความต้องการใช้เนื้อที่ของสถานที่กำจัดลดลงด้วย และยังช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานในการผลิตสินค้าด้วย เช่น การนำกระป๋องอลูมิเนียมที่ใช้แล้วกลับมาผลิตใหม่จะใช้พลังงานเพียงร้อยละ 5 ของการนำแร่มาผลิตกระป๋องใหม่ การผลิตกระดาษโดยใช้เยื่อกระดาษเก่าจะลดการตัดต้นไม้ลง เพราะการผลิตกระดาษ 1 ตัน ต้องใช้เยื่อกระดาษซึ่งผลิตจากต้นไม้ 17 ตัน เป็นต้น นอกจากนี้สำหรับผู้คิดแยกเอง ขยะที่แยกออกมาขังนำไปขายเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัวด้วย

การจัดการขยะนับเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อสภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพของสังคมไทยหากไม่มีการจัดการอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลทำให้เป็นที่น่ารังเกียจและเกิดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย อาทิ เกิดการปนเปื้อนต่อแหล่งน้ำและอากาศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ตลอดจนก่อให้เกิดความรำคาญ ต่าง ๆ จากกลิ่นเหม็น และทำให้มีความเสี่ยงต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนอีกด้วย เป็นต้น

การดำเนินงานเพื่อการจัดการขยะที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ท้องถิ่นสามารถให้บริการเก็บรวบรวมขยะได้มากขึ้น ทำให้ปัญหาขยะที่ตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหาการกำจัดขยะไม่ถูกสุขลักษณะ แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการก่อสร้างระบบกำจัดที่ถูกสุขลักษณะมากขึ้น แต่ยังมีหลายพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และมีท้องถิ่นหลายแห่งที่แม้จะมีระบบแล้วก็ไม่สามารถกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะตามที่ได้ออกแบบไว้ได้ และบางแห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างเพื่อเข้าไปใช้พื้นที่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากจัดทำโครงการที่ผ่านมามากไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการค้าเงินงานและดูแลรักษาระบบ รวมทั้งข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและองค์การบริหารจัดการ ตลอดจนปัญหาการจัดหาที่ดินสำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะของชุมชนอื่นหลาย ๆ แห่ง นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะดำเนินการในลักษณะกระจายไปทั่วและทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤติทางเศรษฐกิจ ทำให้การจัดสรรงบประมาณที่อุดหนุนจาก ส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการขยะ (กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม 2542 : 1)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ขยะนับเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพของสังคมไทย ถ้าหากไม่มีการจัดการอย่างถูกวิธี ก็จะส่งผลทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากมายและทำให้มีความเสี่ยงต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้อีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดของความพร้อมในการจัดการขยะดังกล่าวมาแล้วนั้นทำให้ ผู้วิจัย

สามารถที่จะนำเอาความรู้ดังกล่าวมาปรับประยุกต์ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน กับความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์และปัญหา อุปสรรคของการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เพื่อที่จะ ได้นำเอาผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปใช้สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความพร้อมในการจัดการขยะต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล

2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บันเทิง เพียรคำ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการ ขยะของครัวเรือนในเขตชนบท : กรณีศึกษาดำบลศรีณรงค์ อำเภอยุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผลการ วิจัยปรากฏ ดังนี้

2.1 ครัวเรือนในเขตชนบทมีรูปแบบการจัดการขยะ ในลักษณะที่เป็นขั้นตอนและวิธีการ ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การทิ้งขยะ การเก็บรวบรวมขยะ และการกำจัดขยะ โดยครัวเรือนในเขต ชนบทส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดการขยะที่ถูกต้องบางส่วน รองลงมา มีรูปแบบการจัดการขยะที่ไม่ ถูกต้อง และมีการจัดการที่ถูกต้องตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยของรูปแบบการจัดการขยะเท่ากับ 27.016 คิดเป็นร้อยละ 50.03 ของคะแนนเต็ม

2.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการขยะของครัวเรือนในเขตชนบท เมื่อ ทดสอบด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน การแบ่งหน้าที่ใน การจัดการขยะของครัวเรือน ความรู้เกี่ยวกับขยะของครัวเรือน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับขยะ ของครัวเรือน และการรับรู้กฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน มีความสัมพันธ์กับรูปแบบ การจัดการขยะของครัวเรือนในเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการจัดการขยะ ของครัวเรือนในเขตชนบท อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทดสอบด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ได้แก่ การแบ่งหน้าที่ในการจัดการขยะของครัวเรือน ความรู้เกี่ยวกับขยะของครัวเรือน และการได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน

ส่วนปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน จำนวนสมาชิกของครัวเรือน ความทันสมัยในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน และการรับรู้กฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะ ของชุมชน ไม่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการจัดการขยะของครัวเรือนในเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05

จากงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์คือ สามารถจะนำเอาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการจัดการขยะ ซึ่งทั้งทางด้านรูปแบบทางด้านการทิ้งขยะ การเก็บรวบรวมขยะ และการกำจัดขยะนั้นว่าในชนบทนั้นได้มีการจัดการได้ถูกรูปแบบมากน้อยแค่ไหน แล้วปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ เข้ามาใช้ประกอบสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษาถึงความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์

สุลักษณ์ นิสัยนต์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ผลปรากฏดังนี้

- 1) ความรู้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซง โดยใช้การทดสอบ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกหัวข้อ ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมแทรกแซงมีผลทำให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มขึ้น
- 2) ทักษะของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซง ในทุกประเด็น โดยใช้ค่าสถิติ Wilcoxon Sign Rank Test พบว่า ส่วนใหญ่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการกำจัดขยะดีขึ้น
- 3) การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะของประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงโดยใช้สถิติ McNemar test พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกประเด็น ซึ่งกล่าวได้ว่า การใส่กิจกรรมแทรกแซงมีผลทำให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะถูกต้องมากขึ้น

จากผลของการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า กิจกรรมแทรกแซงที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการมีผลทำให้ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง - หนองบัวลำภู ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมแทรกแซงดังกล่าวข้างต้นเป็น แนวทางที่ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือต่อการกำจัดขยะกับเทศบาลมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้สำหรับการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบบริหาร ซึ่งก็จะประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร เทคโนโลยี และงบประมาณ รวมถึงการจัดเก็บขยะ การขนย้าย และการกำจัดขยะระหว่างปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกับประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำเอาข้อเปรียบเทียบว่าดังกล่าวนั้นไปปรับประยุกต์ เพื่อใช้เตรียม

ความคิดในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดกาฬสินธุ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมและความเป็นจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้มีประสิทธิภาพหรือไม่

เชิดพงษ์ มงคลสินธุ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการมูลฝอย ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลปรากฏ ดังนี้

การวิจัยการจัดการชุมชนของ อบต. ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการชุมชน ข้อมูลสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) และเก็บรวบรวม เพื่อศึกษาปริมาณและอัตราการผลิตชุมชน รวมทั้งวิเคราะห์หาค่าความหนาแน่นปกติของชุมชนและองค์ประกอบของชุมชนแต่ละประเภท ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีทั้งหมดจำนวน 115 แห่ง ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ โดยตรงกรอกข้อมูลแล้วส่งกลับมายังผู้วิจัย รวมทั้งผู้วิจัยได้ออกติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลเองในบางส่วน ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามจาก องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ได้ทั้งสิ้น 84 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 73.04 ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทั้งหมดในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 679 ครัวเรือน โดยการสัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนของกลุ่ม ตัวอย่าง พร้อมทั้งแจกถุงดำและถุงแดงสำหรับเก็บรวบรวมจากบ้านพักอาศัย และจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ เพื่อศึกษาปริมาณและอัตราผลิตชุมชน รวมทั้งวิเคราะห์หาค่าความหนาแน่นองค์กรของชุมชนและองค์ประกอบของชุมชนแต่ละประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ความพร้อมทั้งทางด้านความรู้ความสามารถของบุคลากร แผนการจัดการ และสถานที่ดำเนินการ ยังอยู่ในระดับน้อย ส่วนเรื่องของวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการขยะชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้วิจัยใคร่ที่จะขอเสนอผลการศึกษาวิจัยทั้งในเรื่องของอุปสรรค/ปัญหา และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้มาใช้ประโยชน์ในแง่ที่ว่า สาระเพื่อจัดเตรียมความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งความพร้อมดังกล่าวนี้เป็นความพร้อมทั้งทางด้านความรู้ความสามารถของบุคลากร วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ งบประมาณ แผนการจัดการ สถานที่ดำเนินการ นโยบาย และความร่วมมือของชุมชน

ปทุม ปิยากุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยพบว่า

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีส่วนร่วมในด้านรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนอยู่ในระดับ “มาก”
- 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมและปัญหาด้านการประสานงาน
- 3) สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ทั้งโรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบลควรปรับปรุง เกี่ยวกับด้านการประสานงานและด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจน

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยสามารถนำเอาองค์ความรู้ดังกล่าวนี้มาประกอบการทำวิจัยครั้งนี้ได้ คือใช้เพื่อเป็นการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาแนวทางในการศึกษาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดกาฬสินธุ์ในด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของการศึกษาวิจัย

อารีย์ วงศ์เกษม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารและการจัดการมูลฝอยโดยองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองพล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยพบว่า ในการบริหารและการจัดการขององค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองพล เป็นอำนาจ และหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดระบบการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคลากร เทคโนโลยี และการงบประมาณ กับการจัดการอันประกอบไปด้วย การเก็บรวบรวม การขนย้ายและการกำจัด อยู่ในระบับน้อยซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของการบริหารงานในองค์กร หากระบบเหล่านี้มีประสิทธิภาพก็จะมีส่วนทำให้การบริหารและ การจัดการขององค์การเทศบาลเกิดประสิทธิผลในด้านผลผลิตและความพึงพอใจของผู้บริการและ ผู้รับบริการ และการจัดการได้มาตรฐานตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารและการจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ คือ ผู้วิจัยสามารถที่จะนำเอาความรู้จากการศึกษาถึงกระบวนการในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคลากร เทคโนโลยี และงบประมาณมาใช้ในด้านการจัด กิจกรรมของการจัดการขยะทั้งทางด้านการจัดเก็บรวบรวม การขนย้ายและการกำจัดขยะในองค์การบริหาร

ส่วนตำบลของจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำไปเปรียบเทียบดูว่าก่อนใช้ กิจกรรมเข้ามามีส่วน และหลังมีกิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นมากหรือน้อยเพียงใดแค่ไหน เพื่อที่จะได้มีการปรับปรุงได้ต่อสถานการณ์ทัน

พยุณ มีทองคำ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาขององค์การบริหารจังหวัดในการกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้พบว่า

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับพื้นที่การปกครองของหน่วย งานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประชาชนมีความเข้าใจว่าระหว่างเทศบาลนครเชียงใหม่ สุขาภิบาลข้างเผือก และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนรู้จักเทศบาลนครเชียงใหม่ มากที่สุด และรู้จักองค์การบริหารส่วนจังหวัดน้อยที่สุด

ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่การกำจัดการ ขยะและสิ่งปฏิกูล ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจว่า การกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลในเขต ที่อยู่อาศัยของเขาเป็นหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ เขาต้องการให้เทศบาลนครเชียงใหม่ทำ หน้าที่กำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตที่อยู่อาศัยของเขา ประชาชนเห็นว่า เทศบาลนครเชียงใหม่มีอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตที่อยู่อาศัยของเขาด้วยแสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้และไม่เข้าใจอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการกำจัดการ ขยะและสิ่งปฏิกูลแต่อย่างใด

ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ในวิธีการกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้อง ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลธรรมดาทั่วไปที่ถูกต้องเหมาะสม อยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควร และเข้าใจวิธีการกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลที่เป็นสารพิษถูกต้องพอสมควรด้วย ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการแยกขยะและสิ่งปฏิกูลก่อนนำไปกำจัด

ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารและสมาชิกสภาจังหวัดที่ว่า ทราบหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในการกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลหรือไม่นั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารและสมาชิก สภาจังหวัดส่วนใหญ่ทราบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่กำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลเช่นเดียวกับเทศ บาลและสุขาภิบาล และมีความรู้ความเข้าใจว่ากฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ดำเนินการกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลตามถ้อยคำที่กฎหมายกำหนด แต่ผู้บริหารและสมาชิกสภาจังหวัด ส่วนใหญ่ ไม่ทราบในทางลึกว่า กฎหมายกำหนดไว้ในหมวดที่เท่าใดของพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498

ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารและสมาชิกสภาจังหวัดในวิธีการกำจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล ที่ถูกต้อง ปรากฏว่า ผู้บริหารและสมาชิกสภาจังหวัดส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจวิธีการกำจัดการ ขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้องและใช้กันโดยทั่วไปพอสมควร รวมทั้งรู้และเข้าใจว่า ควรมีการแยกประเภท

และสิ่งปฏิญญาก่อนนำไปกำจัดเป็นอย่างดี และมีความรู้ความเข้าใจวิธีการกำจัดและสิ่งปฏิญญาที่เป็นสารพิษพอสมควรด้วย

เหตุที่ประชาชนไม่เรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาดำเนินการกำจัดและสิ่งปฏิญญาตามอำนาจหน้าที่นั้น ประชาชนไม่เรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ามาดำเนินการกำจัดและสิ่งปฏิญญาตามอำนาจหน้าที่นั้น น่าจะมีสาเหตุจาก

- 1) ประชาชนรู้จักการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน้อยที่สุด รู้จักเทศบาลมากที่สุด รู้จักสุขาภิบาลรองลงมา และบางส่วนไม่รู้จักองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเลย
- 2) ประชาชนเข้าใจว่า บ้านเรือนที่เขาอยู่อาศัยนั้นอยู่ในเขตเทศบาล ทั้งๆ ที่โดยความเป็นจริงบ้านเรือนของเขาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 3) ประชาชนเข้าใจว่าการกำจัดและสิ่งปฏิญญาในเขตบ้านเรือนที่เขาอยู่อาศัยเป็นหน้าที่ของเทศบาล
- 4) ประชาชนมีความเข้าใจว่า มีกฎหมายกำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องกำจัดสิ่งปฏิญญาในเขตที่อยู่อาศัยของเขา
- 5) ประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลทำหน้าที่กำจัดและสิ่งปฏิญญาในเขตที่อยู่อาศัยของเขาด้วย

จากการศึกษาวิจัยของพูน มีทองคำ ในเรื่องปัญหาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิญญา : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ในแง่ที่ว่า นำเอาประเด็นปัญหา/อุปสรรคที่เกิดจากประชาชน และผู้บริหารมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา/อุปสรรคให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งนี้ยังสามารถที่จะทำการกำหนดข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคือความพร้อมในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

3. กรอบแนวความคิดในการทำวิจัย

ผู้วิจัยมีกรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้คือ

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย